

Les enquestes i els resultats d'unes eleccions excepcionals

Des de 1980 cap elecció al Parlament de Catalunya havia assolit el percentatge de participació que s'ha produït aquest 27 de setembre. L'excepcionalitat de les eleccions que acabem de viure és una evidència que ben pocs podien negar poques hores abans que els comicis se celebressin. Un cop coneguts els resultats, el fet és encara més palès i per diverses raons. A banda de la participació final, l'expectació generada amb anterioritat a la celebració dels comicis ha envoltat tot el procés electoral d'un grau notable d'incertesa. A continuació explorem a grans trets quina ha estat la projecció dels resultats realitzada a través d'enquestes, amb les seves limitacions i encerts, a la llum dels resultats finals. (Els resultats que s'analitzen en aquest article són provisionals, de diumenge 27 de setembre a les 23:30 hores, i no inclouen el vot exterior.)

Les eleccions tenen una candidatura guanyadora: Junts pel Sí, que ha aconseguit 1.600.000 vots i 62 dels 135 escons del Parlament. La resta de forces polítiques han quedat a una distància considerable: Ciutadans obtingué 25 escons; el Partit dels Socialistes de Catalunya, 16; Catalunya Sí Que Es Pot, 11; el Partit Popular, 11 i la CUP, 10.

Pel que fa a les enquestes, les eleccions del passat 27 de setembre al Parlament de Catalunya han estat l'escenari d'una paradoxa. Per una banda, l'interès generat per la naturalesa especial dels comicis entre els actors implicats (ciutadania, governs, candidatures i organitzacions diverses) ha propiciat la publicació d'un nombre elevat d'enquestes comparat amb eleccions anteriors (una trentena entre l'1 i el 21 de setembre). Tanmateix, per altra banda, i malgrat aquest gran nombre d'estimacions de

LLUÍS
MEDIR

JOAN-JOSEP
VALLBÉ

vot diferents, no es va reduir la incertesa al voltant d'aquest fenomen electoral, és a dir, la diferència entre les estimacions fetes per les enquestes i els resultats finals.

Hi ha un conjunt de factors que ajuden a comprendre aquest grau d'incertesa. N'hi ha de tècnics, que solen afectar qualsevol estimació electoral, mentre que altres responen a les especi-

als característiques d'aquestes eleccions concretes.

Tota mesura de l'opinió pública és incerta per naturalesa i les dades que se'n generen tenen sempre associada una mesura que reconeix aquest fet: el marge d'error. Ara bé, quan tractem amb enquestes electorals i es pretén oferir al públic una estimació aproximada de com seran els resultats, la cosa ja no és tan senzilla.

El problema és el següent. Tota enquesta preelectoral conté una pregunta del tipus "Si les eleccions se celebressin demà mateix, vostè a quin partit votaria?". La pregunta és clara, directa i transparent, però les respostes que sovint se n'obtenen només són d'una utilitat limitada, sobretot perquè hi ha un nombre important de persones que prefereixen no respondre a aquesta pregunta. Per exemple, en l'enquesta realitzada pel gabinet GESOP per al diari *El Periódico* (15 de setembre de 2015), el percentatge d'individus que afirmen que no saben què votarien o que no responen a la pregunta representa un 32% de la mostra. Un terç. El problema és que un nombre rellevant d'aquestes persones el dia de les eleccions aniran finalment a votar. Si l'objectiu dels analistes és oferir una fotografia realista dels resultats electorals, aleshores han de cercar formes alternatives per predir què votaran els que encara no ho saben, i ho fan a través de les respostes a altres preguntes de l'enquesta.

Aquesta pràctica, necessària i habitual, és la famosa "cuina". I la cuina, que en condicions normals requereix habilitats tècniques notables, en les enquestes per a les eleccions del 27S s'ha presentat com un repte d'una dificultat especial, que explica, almenys en part, les diferències en les estimacions que s'han publicat a partir d'enquestes diferents, com es pot observar en el gràfic 1.

